

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

Кафедра «Економіки підприємства»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з дисципліни: «Економіка і фінанси підприємства»

до курсової роботи

для студентів спеціальності 073 «Менеджмент»

освітнього рівня «Бакалавр»

ОДЕСА – 2017

ББК У29 (4Укр)я7

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою Радою ФЕУБ

Протокол № 9 від 4.05.2017 р.

Методичні вказівки розглянуті та рекомендовані до друку на засіданні науково-методичної ради ФЕУБ, протокол № 98 від 28 квітня 2017 р.

Методичні вказівки розглянуті і рекомендовані до друку на засіданні кафедри економіки підприємства, протокол № 8 від 4 квітня 2017 р.

Укладачі:

Окландер Тетяна Олегівна, д.е.н., завідувач кафедри економіки підприємства,

Педько Ірина Анатоліївна, д.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,

Теорло Наталя Анатоліївна, асистент кафедри економіки підприємства.

Рецензенти:

Яшкіна Оксана Іванівна, д.е.н., професор кафедри маркетингу Одеського національного політехнічного університету.

Ажаман Ірина Анатоліївна, к.е.н., завідувач кафедри менеджменту та управління проектами.

В методичних вказівках викладені програма дисципліни, порядок написання, виконання, структура, зміст і вимоги до оформлення курсової роботи з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства». Методичні рекомендації відповідають вимогам програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 «Менеджмент»

Відповідальний за випуск: завідувач кафедрою економіки підприємства, д.е.н. Окландер Тетяна Олегівна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
3. МЕТА КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	17
4. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ	17
5. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	18
6. ПІДГОТОВКА ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	19
7. СТРУКТУРА І ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	21
8. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ ОБСЯГ	22
9. РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ	26
10. ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ.....	28
«ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ».....	28
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	30
Додаток 1	33
Додаток 2	34
Додаток 3	35
Додаток 4.....	36

ВСТУП

Підприємство – форма організації виробництва, що ґрунтується на кооперації та є економічно відособленим суб'єктом господарювання [19, с. 18].

В ринкових умовах дуже важливим є формування на підприємстві або фірмі таких економічних відносин в результаті яких воно досягне високих економічних показників в своїй діяльності.

Дисципліна «Економіка і фінанси підприємства» об'єднує в собі основні теоретичні поняття про ефективність виробництва, методи та шляхи покращення та розвитку підприємства, грошові фонди, формування і використання фондів грошових коштів підприємства.

Основною метою навчальної дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» є формування у студентів сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів та їх взаємозв'язку, системи показників, що їх характеризують.

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до структурно-логічної схеми навчального процесу та вимог освітнього ступеня «Бакалавр».

Методичні вказівки передбачають розробку та написання курсової роботи, основою якої є – засвоєння теоретичних знань з основних принципів, методів і форм фінансової діяльності підприємства та практичний розрахунок її основних показників.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» є формування у студентів економічного мислення і системи певних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів та їх взаємозв'язку, системи економічних показників, що її характеризують.

Завданням курсу є набуття теоретичних знань та навичок з:

- вивчення основних положень теорії і практики господарювання на рівні підприємства;
- засвоєння принципів організації та реалізації теоретичних засад з регулювання, використання та взаємодії всіх видів ресурсів підприємства;
- особливостей і механізму формування економічних результатів господарсько-фінансової діяльності підприємства;
- формування та розвитку необхідної сукупності теоретичних та практичних знань з ефективності господарсько-комерційної діяльності підприємства;
- механізму розвитку підприємства, шляхів запобігання кризових явищ та банкрутства; забезпечення економічної безпеки підприємства.

Предметом навчальної дисципліни є фінансово-економічний механізм функціонування підприємства, формування та використання його ресурсного потенціалу з метою оптимізації економічних результатів діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- *знати:*
 - особливості функціонування підприємства як суб'єкта господарювання;
 - теоретичні і методичні основи регулювання та забезпечення ефективного використання виробничих ресурсів;

- особливості визначення результатів і обґрунтування ефективності діяльності підприємства;
- теоретичні і методичні основи забезпечення сталого розвитку виробництва.
- *вміти:*
 - визначати функції підприємства як основного суб'єкта господарювання та суб'єкта підприємницької діяльності в ринковій системі господарювання;
 - здійснювати регулювання інноваційними процесами, ефективним використанням ресурсами і виробничого потенціалу підприємства;
 - обґрунтовувати діючі заходи з організації, планування, прогнозування і регулювання діяльністю підприємства;
 - застосовувати теоретичні і методичні положення з обґрунтування результатів і ефективності господарської діяльності промислових об'єктів;
 - виявляти особливості функціонування суб'єктів господарювання та впровадження заходів з регулювання діяльності підприємств різних форм власності;
 - визначати конкретні форми і методи господарювання, принципи формування і використання виробничого потенціалу;
 - здійснювати планування, прогнозування і регулювання діяльності підприємства в цілому та використання окремих виробничих та фінансових ресурсів;
 - обґрунтовувати виробничу програму підприємства;
 - обґрунтовувати потребу та визначити ефективність використання виробничих та фінансових ресурсів;
 - визначати обсяги витрат, результати і ефективність виробництва;
 - здійснювати оціночні розрахунки щодо забезпечення сталого розвитку виробництва.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Підприємство в соціально-орієнтованій ринковій економіці

Поняття «Підприємство», підприємство як суб'єкт господарювання, його місце в системі ринкових відносин. Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин. Основні організаційно-економічні умови функціонування підприємств. Поняття економічного суверенітету, самоокупності та самофінансування.

Особливості зовнішнього середовище функціонування підприємства, його характеристика. Ринок та його інфраструктура: торговельно-посередницька, виробнича, фінансово-кредитна, інформаційно-інноваційна, соціальна та інші. Державне регулювання підприємства, механізм регулювання діяльності підприємства. Пряме державне регулювання діяльності підприємства, економічні важелі.

Основні види підприємства та їх класифікація. Економічні особливості різних видів підприємств. Об'єднання підприємств.

Напрями та види діяльності підприємства, права в питаннях планування та розвитку, в соціально-орієнтованій ринковій економіці

Тема 2. Планування діяльності підприємства

Характеристика змісту та основних принципів планування діяльності підприємства. Поняття та види планів, систематизація планів підприємства.

Технологія планування діяльності підприємства. Цільові характеристики діяльності підприємства, їх класифікація, вимоги до формування. Залежність цілей господарювання від стадій життєвого циклу підприємства. Поняття «Дерево цілей» та особливості його побудови.

Стратегічне планування діяльності підприємства. Види стратегій діяльності. Вибір та розробка стратегії. Діагностика реалізації обраної стратегії.

Поняття «тактичне» та «оперативне» планування. Система планів економічного та соціального розвитку підприємства.

Методи планування окремих показників господарсько-фінансової діяльності. Оцінка якості планів підприємства

Тема 3. Економічна характеристика продукції підприємства

Загальна характеристика, систематизація та методи вимірювання продукції, що виготовляє та реалізує підприємство. Поняття «номенклатура та асортимент продукції, що виробляється», «товарна», «валова», «чиста», «реалізована продукція», «валовий оборот підприємства».

Поняття «Товарна політика підприємства» і механізм її здійснення. Життєвий цикл товару та його значення при розробці товарної політики підприємства. Формування асортименту товарів та управління ним. Розробка торгової марки та здійснення її правової охорони.

Тема 4. Виробнича програма підприємства

Зміст, завдання та місце виробничої програми в системі господарських планів підприємства.

Особливості інформаційного забезпечення обґрунтування виробничої програми підприємства. Основні методичні інструменти аналізу виконання виробничої програми. Маркетинговий аналіз як одна з основних передумов формування програми випуску продукції.

Фактори, що впливають на обсяги виробництва та реалізацію продукції. Планування параметрів виробничої програми: послідовність, основні методи. Визначення необхідного й можливого обсягів виробництва та реалізації продукції. Умови та критерії оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовищі.

Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства. Визначення потреби підприємства у матеріальних ресурсах. Обґрунтування оптимальної партії постачання матеріальних ресурсів.

Аналіз та планування обсягів реалізації продукції підприємства.

Оперативне виробниче планування обсягів, ритмічності виробництва та

сезонності реалізації продукції.

Резерви зростання обсягів виробництва та реалізації продукції.

Тема 5. Виробнича потужність підприємства

Поняття виробничої потужності підприємства, основних структурних підрозділів, окремих ланок, основного виду обладнання. Інформаційна база та послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства.

Фонд часу роботи обладнання та методика його визначення.

Системи і методи визначення потужності підприємства. Специфіка розрахунку виробничої потужності у різних галузях економіки.

Динамічні показники виробничої потужності. Баланс виробничої потужності підприємства. Взаємозв'язок виробничої потужності та пропускної спроможності підприємства.

Основні фактори, що впливають на ефективність використання виробничої потужності, їх класифікація та характеристика. Резерви зростання виробничої потужності підприємства.

Тема 6. Ресурсний потенціал підприємства

Поняття та види економічних ресурсів. Поняття потенціалу і ресурсного потенціалу підприємства. Складові ресурсного потенціалу та їх взаємозв'язок.

Взаємозв'язок окремих елементів ресурсного потенціалу підприємства. Критерії оптимізації структури ресурсного потенціалу.

Чинники, що обумовлюють рівень використання ресурсного потенціалу. Основні напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу підприємства.

Тема 7. Трудові ресурси підприємства

Характеристика та види трудових ресурсів підприємства. Принципи і завдання формування трудових ресурсів в умовах ринкової економіки. Фактори, що впливають на формування трудових ресурсів.

Продуктивність праці робітників: поняття та методи оцінки. Фактори, що впливають на продуктивність праці та їх класифікація. Основні напрями підвищення продуктивності праці та ефективності трудових ресурсів підприємства. Методи нормування витрат праці на підприємстві.

Форми мотивації праці робітників. Системи оплати праці та їх характеристика.

Тарифна система, її зміст, призначення та використання на підприємстві. Мінімальна заробітна плата і фактори, що її визначають. Державне регулювання мінімальної заробітної плати і її вплив на рівень ставок та окладів окремих робітників. Тарифна система, її зміст та умови використання. Сутність контрактної форми оплати праці.

Форми додаткової заробітної плати, особливості їх застосування на підприємствах з різними формами власності. Форми та системи преміювання на підприємстві. Соціальні виплати та пільги як стимулюючий фактор для підвищення продуктивності.

Методичні інструменти аналізу чисельності та фонду оплати праці підприємства.

Зміст плану праці та порядок його розробки. Обґрунтування потреби підприємства у трудових ресурсах. Штатний розклад, його призначення та порядок складання. Методи планування фонду оплати праці.

Шляхи раціоналізації витрат у складі фонду оплати праці підприємства.

Тема 8. Майнові ресурси (активи) підприємства

Сутність активів та їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності підприємства. Класифікація активів підприємства. Характеристика підприємства, що визначають особливості формування його активів.

Поняття, склад та класифікація необоротних активів підприємства. Особливості необоротних активів підприємства як складової його ресурсів.

Сутність, класифікація та особливості відтворення основних засобів

підприємства. Амортизація як інструмент відтворення основних засобів та джерело формування фінансових ресурсів: поняття, методи нарахування. Методичні інструменти оцінки стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства.

Нематеріальні активи підприємства: сутність, класифікація, призначення, особливості формування та відтворення.

Довгострокові фінансові інвестиції підприємства: поняття, класифікація, методи оцінки.

Оборотні активи підприємства: економічна сутність та класифікація. Відмінні характеристики оборотних активів як складової ресурсів підприємства. Поняття та особливості кругообороту оборотних активів підприємства. Сутність та методика оцінки виробничого, операційного і фінансового циклу підприємства.

Запаси як складова ресурсного забезпечення підприємства: сутність, класифікація, види вартості та методи оцінювання вибуття.

Дебіторська заборгованість підприємства як складова економічних ресурсів підприємства: сутність, склад, види вартості, призначення та класифікація.

Сутність і класифікація грошових активів підприємства та їх еквівалентів. Відмітні особливості грошових активів як складової майнових ресурсів підприємства. Особливості кругообороту грошових активів підприємства та інструменти його забезпечення.

Методичні інструменти аналізу активів підприємства.

Обґрунтування планового обсягу активів підприємства: завдання, етапи та методи.

Резерви прискорення оборотності активів підприємства.

Тема 9. Фінансові ресурси (капітал підприємства)

Фінансові результати підприємства: сутність, склад, класифікація та

джерела формування. Місце фінансових ресурсів у складі ресурсів підприємства. Основні характеристики підприємства, що визначають особливості формування його фінансових ресурсів. Кругообіг фінансових ресурсів підприємства в процесі формування його капіталу.

Капітал як складова ресурсів підприємства: характеристика сутності з позицій різних підходів та принципи його формування. Класифікація капіталу підприємства.

Власний капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості. Особливості формування залежно від основних характеристик підприємства.

Позиковий капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості. Особливості формування залежно від основних характеристик підприємства.

Кредитування як механізм формування позикового капіталу підприємства: поняття, принципи, завдання. Особливості, форми та інструменти банківського і небанківського кредитування підприємства.

Поняття структури та вартості капіталу підприємства. Методичні підходи до оцінки ефекту фінансового важеля та середньозваженої вартості капіталу підприємства.

Методичні інструменти аналізу капіталу підприємства: поняття, завдання, етапи та основні методи.

Планування обсягу і структури капіталу підприємства: сутність, етапи та методи.

Резерви зростання капіталу підприємства.

Тема 10. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції

Поняття витрати, поточні та капітальні витрати підприємства, виробнича собівартість продукції, послуг і робіт. Взаємозв'язок та взаємообумовленість ресурсів і поточних витрат підприємства.

Класифікація поточних витрат. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки.

Показники собівартості продукції та порядок їх обчислення. Поняття калькулювання продукції підприємства. Вибір калькуляційних одиниць. Калькулювання повних витрат на виробництво продукції та послуг. Методи калькулювання собівартості. Управління поточними витратами за системою «директ-костингу», сфера застосування, можливості використання, порядок обчислення витрат при одно- та багатоступеневому розподілі маржинального (граничного) доходу. Особливості калькулювання собівартості продукції на підприємствах окремих галузей.

Основні інструменти аналізу поточних витрат підприємства. Зміст і механізм дій виробничого лівериджу. Фактори, що впливають на формування поточних витрат підприємства. Шляхи раціоналізації складу витрат підприємства.

Методи планування поточних витрат підприємства. Кошторис витрат виробництва поняття, склад та методика складання.

Резерви раціоналізації поточних витрат підприємства.

Тема 11. Доходи та цінова політика підприємства

Доходи підприємства в системі економічних показників його діяльності. Класифікація доходів підприємства.

Сутність, механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства. Особливості формування доходів від операційної діяльності в окремих галузях господарювання. Фактори, що впливають на доходи від операційної діяльності.

Цінова політика підприємства як фактор формування його доходів від реалізації продукції: сутність та етапи розроблення. Характеристика ціноутворюючих факторів. Методи ціноутворення. Напрями забезпечення ефективності цінової політики.

Методичні інструменти та послідовність аналізу доходів підприємства.

Планування доходів підприємства: поняття, завдання і послідовність.

Етапи планування доходів підприємства. Методи планування доходів підприємства: особливості та умови їх застосування.

Поняття та класифікація резервів зростання доходів підприємства.

Тема 12. Фінансові результати діяльності підприємства

Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства. Сутність, функції та значення прибутку, джерела його утворення. Механізм формування чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності.

Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають.

Методичні інструменти та послідовність аналізу прибутку підприємства.

Обґрунтування прибутку на плановий період: завдання та методичний інструментарій.

Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методика оцінки.

Використання чистого прибутку підприємства.

Тема 13. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінки

Поняття ефекту як результату діяльності підприємства, аналітичного показника і критерію оцінки діяльності підприємства. Основні види ефекту. Ефективність діяльності підприємства: сутність та основні характеристики. Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Поняття та систематизація показників ефективності діяльності підприємства

Особливості оцінки ефективності основних видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової. Оцінка ефективності інвестиційних та інноваційних проектів підприємства.

Методи інтегральної оцінки ефективності діяльності підприємства.

Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.

Тема 14. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки

Поняття фінансово-майнового стану підприємства, мета і завдання його дослідження. Основні елементи, що визначають фінансово-майновий стан підприємства.

Поняття та методи оцінки фінансово-майнового стану підприємства. Горизонтальний (трендовий) аналіз. Вертикальний (структурний) аналіз. Порівняльний (просторовий) аналіз. Аналіз фінансових коефіцієнтів (R-аналіз). Факторний аналіз. Експрес-метод діагностики фінансово-майнового стану.

Сутність понять ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. Сутність поняття фінансової стійкості підприємства. Класифікація фінансової стійкості підприємства. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства. Сутність рентабельності діяльності підприємства. Показники оцінки рентабельності діяльності підприємства. Показники оцінки ділової активності підприємства. Комплексне оцінювання фінансово-майнового стану підприємства.

Інтегральна оцінка фінансово-майнового стану підприємства. Вимоги до інтегральної оцінки фінансово-майнового стану підприємства. Послідовність етапів здійснення інтегральної оцінки фінансово-майнового стану підприємства.

Тема 15. Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Трансформація (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку

Поняття «розвиток»; його роль, місце і значення в господарській діяльності. Видова класифікація процесів розвитку. Еволюційна та революційна концепції розвитку підприємств Основні форми розвитку підприємства.

Концепції розвитку підприємств. Сучасні моделі розвитку підприємств. Методичний інструментарій аналізу процесів розвитку на підприємстві. Особливості управління підприємством за кожною моделлю розвитку.

Сутнісна характеристика та організаційні форми трансформації підприємств (організацій) та об'єднань.

Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) трансформації підприємств. Методичні підходи до визначення ефективності трансформації господарюючих суб'єктів. Вітчизняний і зарубіжний досвід трансформації та реструктуризації підприємств.

Тема 16. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність

Сутність і фази кризи. Фактори, що обумовлюють виникнення кризи. Поняття «банкрутство», банкрутство підприємства як результат розвитку кризових явищ в його діяльності. Фінансово-економічні передумови та наслідки виникнення ситуації банкрутства. Види банкрутства підприємства. Методичні підходи до визначення ймовірності кризи на підприємстві. Інститут банкрутства: сутність, цілі та завдання. Процедура розгляду та прийняття рішення у справі про банкрутство підприємства.

Загальна характеристика процесу ліквідації збанкрутілого суб'єкта господарювання. Оцінювання та продаж майна підприємства-банкрута. Черговість задоволення вимог кредиторів у процесі ліквідаційної процедури.

Цілі та форми санації. Відмітні особливості досудової та судової санації (фінансового оздоровлення). Зміст плану санації. Класифікація санаційних заходів.

Генезис формування та сучасне розуміння економічної безпеки підприємства, її місце і роль в системі управління підприємством. Система показників економічної безпеки підприємства. Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.

Методи моніторингу економічної безпеки підприємства. Механізми забезпечення економічної безпеки підприємства.

3. МЕТА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота є однією з форм самостійної роботи студентів. Мета курсової роботи – закріпити та поглибити теоретичні знання здобуті у процесі вивчення дисципліни «Економіка і фінанси підприємства».

Курсова робота як важлива форма навчального процесу покликана навчити майбутнього фахівця самостійно узагальнювати й аналізувати інформаційні джерела (монографії, підручники, навчальні посібники, публікації періодичної преси), статистичні і практичні матеріали, що характеризують фінансові процеси у галузі економіки, фінансів та фінансового механізму підприємства, змісту окремих напрямів його фінансової діяльності та їх взаємозв'язку.

Курсова робота свідчить, наскільки знання, здобуті студентами в процесі вивчення курсу «Економіка і фінанси підприємства», є глибокими і фундаментальними; характеризує вміння студентів самостійно дослідити поставлені питання обраної теми.

4. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

У курсовій роботі студент має показати:

- знання і вірне розуміння закономірностей, що складаються у фінансовій сфері підприємства;
- вміння працювати з інформаційними джерелами, користуватись законодавчим та інструктивним матеріалом, викладати свою точку зору на проблемні питання та робити обґрунтовані висновки щодо поліпшення фінансових відносин на підприємстві;
- здатність використовувати здобуті теоретичні знання у процесі аналізу та узагальнення цифрового матеріалу, застосовувати сучасну методику дослідження з використанням таблиць, графіків, схем, діаграм та інших графічних рисунків.

У курсовій роботі студент повинен глибоко і всебічно розкрити зміст обраної теми, показати:

- систему державного регулювання фінансової діяльності підприємств, нормативні та законодавчі документи;
- сутність і особливості фінансів підприємств різних форм власності;
- зміст і значення розрахунково-платіжної дисципліни для забезпечення господарської діяльності;
- формування і розподіл прибутку, оподаткування підприємств;
- порядок визначення ціни продукції на підприємстві;
- поняття собівартості продукції та її вплив на прибуток;
- систему оподаткування підприємств, її функції та призначення;
- джерела формування обігових коштів;
- форми кредитування підприємств;
- сутність обігових коштів та їх організація;
- сутність і склад капітальних вкладень;
- методи і підходи до фінансового планування і прогнозування діяльності підприємств ;
- система оцінки фінансового стану підприємств її необхідність і значення.

5. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота виконується в два етапи згідно з модульно-рейтинговою структурою дисципліни.

Перший етап виконується протягом першого модуля і включає наступне:

- вибір завдання;
- визначення актуальності, мети та завдань роботи;
- підбір літератури і джерел інформації відповідно до обраної теми;
- збір даних, необхідних для розкриття практичних прикладів по обраній темі;

- систематизацію та структурування даних;
- оформлення результату виконання першого етапу в текстовому редакторі.

Результат виконання першого етапу надається в електронному та друкованому вигляді.

Другий етап КР виконується протягом другого модуля і включає наступне:

- обробку інформації,
 - вибір методу аналізу певних показників,
 - обґрунтування і опис обраного методу,
 - отримання результатів,
- формулювання висновків.

Результат оформляється в електронному та друкованому вигляді, при необхідності додають електронні файли з результатами обробки інформації (електронні таблиці, бази даних та т.п.).

6. ПІДГОТОВКА ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Підготовку до написання курсової роботи починають з вибору теми. Студентам надається право самостійно вибрати тему з проблематики, визначеної кафедрою економіки підприємства, а також запропонувати свою тему з обґрунтуванням доцільності її розроблення. У такому випадку вибрана тема і план роботи повинні бути узгоджені з викладачем, який читає дисципліну «Економіка і фінанси підприємства», та керівником курсової роботи. Тематика орієнтовних тем для написання курсової роботи представлена в пункті 10.

Обравши тему, студент має чітко визначити мету курсової роботи, підібрати відповідну наукову літературу та нормативно-інструктивні матеріали.

Літературні джерела студент підбирає самостійно. Роботу з літературою потрібно починати зі складання повного списку підручників, статей, законів та нормативних документів.

Найбільша кількість публікацій із фінансових питань міститься в журналах «Фінанси України», «Економіка України», «Фінансова тема», «Економічний аналіз», «Економічний часопис», а також у газетах «Голос України», «Урядовий кур'єр», «Бізнес», «Галицькі контракти» та ін. Законодавчі акти публікуються у «Відомостях Верховної Ради України» та інших періодичних виданнях. Статистичну інформацію можна знайти в спеціальних виданнях Міністерства статистики України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Головної державної податкової адміністрації України. З метою прискорення роботи доцільно користуватися повним переліком статей, який друкується в останньому річному номері журналу.

На основі вивчення спеціальної літератури, нормативних документів, статистичних збірників студент складає розгорнутий план курсової роботи (можливо, в кількох варіантах), який погоджує з викладачем — керівником курсової роботи. Приклад оформлення плану курсової роботи наведено у **додатку 4**.

План – це основа роботи, тому його складання є одним із найважливіших етапів її підготовки. План повинен відобразити напрями дослідження обраної теми, логічний зв'язок між її окремими складовими частинами, проблемну постановку окремих питань. Із складеного плану видно, наскільки студент засвоїв матеріал обраної теми, як він зрозумів проблему в цілому і зумів виділити суттєві, головні напрями дослідження. Від правильно складеного плану багато в чому залежить і кінцевий результат виконаної роботи.

Після узгодження плану студент починає писати курсову роботу. Під час її написання план може уточнюватись. Уточнення додатково погоджуються з керівником.

7. СТРУКТУРА І ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Робота повинна мати чітку і логічну структуру, складовими якої є вступ, основна частина та висновки.

У вступі необхідно обґрунтувати актуальність обраної теми, її значимість, визначити мету і завдання курсової роботи, вказати методи дослідження, що використовувались під час написання курсової роботи.

У процесі написання основної частини необхідно відповідно до плану розкрити суть обраної теми. Обов'язково окремим питанням виділяються проблемні й дискусійні аспекти дослідження. При цьому наводяться цифрові матеріали, дається їх аналіз.

У висновках курсової роботи підводяться підсумки з усіх висвітлених питань, визначаються шляхи і напрями вирішення проблемних аспектів теми. Рекомендації можуть бути розроблені студентом як самостійно на підставі практичного досвіду, так і через узагальнення пропозицій, що містяться у літературних джерелах.

До змісту роботи ставляться такі вимоги:

- системність, послідовність і конкретність викладення матеріалу;
- виділення в тексті окремих абзаців, адже занадто громіздке речення і великі фрагменти не сприяють його розумінню;
- завершеність викладення кожної думки;
- виключення повторень.

Зміст роботи треба викладати відповідно до плану, стисло, лаконічно, не припускаючи повторень та непотрібних відступів від теми.

Текст курсової роботи має бути написаний чітким, розбірливим почерком без пропусків та скорочень слів або надрукований на машинці чи набраний на комп'ютері.

Курсова робота повинна бути написана самостійно. Усі наведені в тексті цитати та цифровий матеріал потрібно супроводжувати посиланнями на

відповідні джерела. Якщо аналізується практичний матеріал, то слід указати об'єкт аналізу. Обов'язковим для розкриття теми курсової роботи є залучення цифрових даних. Джерелом їх можуть бути статистичні щорічники, спеціальні видання Міністерства фінансів чи Міністерства економіки України, дані податкової адміністрації, а також фактичний матеріал, зібраний за місцем роботи.

Цифровий матеріал має бути поданий у вигляді таблиць, схем, діаграм, графіків. Особливу увагу слід приділити їх правильному оформленню. Таблиці, схеми, діаграми тощо повинні бути логічним продовженням викладених теоретичних положень.

На кожену таблицю та інші ілюстрації треба давати посилання на джерело, супроводжувати їх аналізом змісту та висновками. Приклад оформлення таблиці наведено в **додатку 2**.

Одна з головних вимог до графічного і табличного матеріалу – їх наочність. Заголовки (назви) таблиць, схем, графіків, діаграм мають відображати основний зміст ілюстрованого матеріалу та вказувати на об'єкт і період, якого стосуються дані. У таблицях вказуються одиниці виміру, а в графіках та діаграмах – масштаб.

Наявність у роботі ілюстрацій, які називаються «рисунками» (схеми, діаграми, графіки), дає змогу викласти матеріал більш доказово, полегшує його сприйняття. Зразок оформлення ілюстрацій наведено у **додатку 3**.

8. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ ОБСЯГ

Робота повинна включати наступне:

1. Титульна сторінка.
2. Зміст
3. Вступ
4. Теоретична частина
5. Розрахункова частина:

- стисла характеристика обраного підприємства;
- аналіз основних фінансово-економічних показників згідно теми;
- Висновки за отриманими результатами

6. Перелік використаних джерел. Кількість – від 10 до 15 джерел інформації.

7. Додатки

Титульний лист повинен відповідати встановленому зразку (**додаток 1**).

Зміст включає найменування всіх розділів КР, а також підрозділів та пунктів, якщо вони мають найменування, зі вказівкою номери сторінок, на яких розміщується початок матеріалу розділів, підрозділів та пунктів.

У **вступі** міститься постановка завдання, аналіз актуальності і цілі.

Актуальність проблеми не повинна бути занадто розпливчастою. Досить кількома пропозиціями висловити головне – суть проблеми.

Мета КР полягає в тому, щоб проаналізувати певну проблему. У ній сконцентрованими головна ідея роботи, її кінцевий пізнавальний і теоретичний результат. Мета повинна носити практично–прикладний характер.

Мета розкриває те, заради чого здійснюється дослідження і повинна описувати конкретні кроки, які необхідно здійснити студенту для отримання результатів.

У **теоретичній частині** необхідно розкрити всі питання згідно обраної теми. При чому їх структура повинна бути чітко сформована для повноти розкриття суті.

У **практичній** (розрахунковій) частині курсової роботи необхідно:

- охарактеризувати фінансово-економічний стан обраного підприємства на базі якого буде проводитися аналіз основних показників згідно обраної теми;
- провести аналіз основних економічних показників підприємства (форма №1 «Баланс» та форма №2 «Звіт про фінансові результати»);

– результати аналізу оформити у вигляді розрахункових таблиць з зазначенням використаних формул. Для більш кращого розуміння можна використати графіки та діаграми.

Висновки оформити згідно з проведеним аналізом та надати декілька варіантів вирішення виниклих питань

Список використаних джерел містить перелік першоджерел, на які є посилання в тексті роботи.

Додатки містять допоміжний матеріал.

Текст роботи слід писати тільки на одній сторінці стандартного аркуша та розміщувати таким чином, щоб залишалися поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 10 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм.

Кожне питання, зазначене в плані курсової роботи, слід виносити у заголовок і починати з нової сторінки. Перед назвою питання проставляють його номер.

Номери сторінок проставляються у верхньому правому кутку або посередині сторінки зверху чи знизу. Титульний аркуш вважається першою сторінкою і номер на ньому не ставиться. Зразок титульного аркуша курсової роботи наведений у **додатку 1**.

Зміст роботи викладають на другій сторінці. У ньому послідовно записують найменування питання плану (ліворуч), а праворуч визначають номер сторінки, з якої воно починається.

Вступ, висновки, список літератури, додатки нумерації не мають.

Обсяг текстової частини роботи має бути в межах 30 – 40 сторінок стандартного формату А4 (210 x 297 мм). Шрифт – 14, інтервал між рядками — 1,5.

Заголовки таблиць, графіків, схем, діаграм розміщують над ними. Справа над тематичним заголовком з великої літери пишуть слово «Таблиця», «Схема» тощо, порядковий номер. Знак «№» перед цифрою не ставиться. Номер таблиці

складається з номера питання та порядкового номера таблиці. Наприклад: Таблиця 2.3 (третя таблиця другого питання).

Кожна таблиця повинна, як правило, розміщуватися на одній сторінці. Перенесення її на наступну сторінку допускається, якщо в ній містяться взаємопов'язані характеристики об'єкта дослідження. У разі перенесення таблиці у правому верхньому кутку наступної сторінки слід писати: «Продовження (або закінчення) таблиці».

Якщо всі показники таблиці мають однакові одиниці виміру, їх виносять у заголовок, якщо різні — вказують в таблиці. Позначення одиниць виміру повинно відповідати стандартам. Якщо текст у таблиці повторюється і складається з двох або більше слів, при першому повторенні його замінюють словосполученням «те саме», а далі – лапками. Не дозволяється ставити лапки замість повторюваних цифр, знаків, математичних символів. Якщо цифрові дані відсутні, то ставлять пропуск – «—».

Цифри у графах треба проставляти у такий спосіб, щоб відповідні розряди чисел по всіх графах були розміщені один під одним. Потрібно дотримуватись однакової кількості десяткових знаків для всіх значень цифрових величин в одній колонці.

Таблицю розміщують по тексту після першого посилання на неї. Громіздкі таблиці та схеми допоміжного чи довідкового характеру слід винести у додатки, які нумерують окремо і поміщають після списку літератури. Таблиці й інші ілюстрації повинні мати окрему нумерацію.

Формули, на які є посилання в тексті, нумеруються в межах розділу арабськими цифрами. Номер формули складається з номера питання та порядкового номера формули, розмежованих крапкою. Номер формули слід взяти у дужки і розмістити на правому полі на рівні нижнього ряду формули, до якої він належить. Допускається наскрізна нумерація формул по всій роботі.

Бібліографічний опис літературних (інформаційних) джерел складається за стандартом «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис» (ДСТУ 7.1:2006).

Цитати у роботі, які наведені дослівно, беруться в лапки. Після закінчення цитати або цифрової інформації у квадратних дужках зазначається порядковий номер джерела, який міститься у списку використаної літератури; далі через кому – сторінка, звідки взята цитата чи цифра. Наприклад, посилання [5, С. 10] означає, що цитату взято з джерела, зазначеного у списку літератури під номером 5 на сторінці 10. При цитуванні текстів із газет, поточної та річної звітності підприємства або організації, невеликих за обсягом нормативних документів посилання на сторінки не обов'язкове. Наприклад: [23]. При посиланні на непряме цитування у квадратних дужках додатково зазначається «див». Наприклад: [див. 7, С. 25].

Після списку літератури студент ставить **свій підпис і дату** виконання роботи (**додаток 2**). Наприкінці роботи (після додатків, якщо вони є) залишаються дві чисті сторінки для рецензії. Строк подання роботи визначає кафедра.

9. РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсову роботу **рецензує** викладач – керівник курсової роботи. У рецензії відзначаються позитивні сторони і недоліки роботи, допущена чи не допущена вона до захисту. Роботи, які не відповідають установленим вимогам, повертаються на доопрацювання. Робота з незадовільною оцінкою підлягає переробленню протягом терміну, встановленого кафедрою. Курсова робота, яка має позитивну оцінку, допускається до захисту. **На захисті** студент повинен розкрити основний зміст роботи, виділити її проблемні аспекти, обґрунтувати свої висновки, відповісти на запитання викладача. За результатами захисту курсової роботи студент отримує оцінку («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), яку викладач виставляє в екзаменаційну відомість.

Оцінку «відмінно» отримує студент, у якого акуратно і правильно оформлена курсова робота, вона має цільову спрямованість, містить

практичний результат і глибокий аналіз питань обраної теми, висновки про позитивні моменти і недоліки, пропозиції щодо усунення недоліків.

Оцінку «добре» одержує студент за роботу, у якій виконані всі зазначені вимоги, але є деякі недоліки методичного характеру, недостатньо аргументовані висновки й пропозиції. Робота має бути виконана правильно й акуратно.

Оцінку «задовільно» отримує студент, у якого робота містить недостатньо елементів наукового дослідження, неглибокий аналіз, висновки і пропозиції погано аргументовані, текст оформлений неакуратно.

Студент, який отримав **незадовільну оцінку**, не допускається до іспиту з даної дисципліни.

Найкращі курсові роботи можуть бути рекомендовані кафедрою для подання на конкурс на найкращу студентську роботу.

Відповідність європейській (ECTS) та національній шкалі оцінок рейтингових оцінок студента (у балах 100-бальної шкали)

Підсумковий рейтинг (оцінка за 100-бальною шкалою)	Оцінка за національною шкалою	Оцінка ECTS
90 - 100	Відмінно	A
80 - 89	Добре	B
66 - 79		C
56 - 65	Задовільно	D
50 - 55		E
25 - 49	Незадовільно	FX
0 - 24		F

10. ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

- 1.** Розрахунок оптимальної структури джерел фінансування капітальних вкладень.
- 2.** Визначення впливу кон'юнктури ринку на тенденції формування прибутку від основної операційної діяльності.
- 3.** Аналіз розміщення оборотного капіталу з урахуванням ліквідності активів.
- 4.** Розрахунок прибутковості і ризик формування інвестиційного портфеля підприємства.
- 5.** Визначення впливу оподаткування на інвестиційну та дивідендну політику підприємства.
- 6.** Оцінка кредитоспроможності підприємства.
- 7.** Розробка заходів щодо скорочення дебіторської заборгованості.
- 8.** Оцінка рівня страхового захисту майнових інтересів підприємства.
- 9.** Визначення точки беззбитковості та обґрунтування можливості беззбиткової діяльності підприємства.
- 10.** Обґрунтування можливості банкрутства підприємства.
- 11.** Обґрунтування доцільності санації чи ліквідації підприємства, що опинилося у фінансовій кризі.
- 12.** Розробка інвестиційної пропозиції на підприємстві.
- 13.** Розрахунок впливу інфляції на величину грошових потоків у процесі впровадження інвестиційного проекту.
- 14.** Розробка фінансової стратегії (концепції) розвитку підприємства.
- 15.** Розробка системи бюджетів на підприємстві.
- 16.** Оцінка фінансового стану підприємства.
- 17.** Розрахунок й оцінка фінансової стійкості підприємства.

18. Визначення та аналіз факторів, які впливають на прибуток від операційної діяльності підприємства.
19. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.
20. Розрахунок системи показників рентабельності підприємства.
21. Аналіз майнового стану підприємства.
22. Визначення оптимальної потреби в оборотних коштах для забезпечення операційної діяльності.
23. Оцінка наявного кредитного забезпечення підприємства.
24. Оцінка управління структурою і вартістю капіталу в довгостроковому періоді.
25. Планування продуктивності і оплати праці
26. Оцінка економічної ефективності виробничих ресурсів
27. Економічна ефективність технічних і організаційних нововведень
28. Визначення максимально можливого випуску продукції за наявної потужності
29. Собівартість продукції, визначення виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)
30. Ефективність діяльності підприємства
31. Сутність та механізм формування прибутку
32. Розрахунок основних показників ефективності реструктуризації підприємства

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 37–38. – С. 189.
2. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – С. 303–458.
3. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 3. – С. 1064.
4. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 32–33. – Ст. 413.
5. Про захист економічної конкуренції : Закон України // Голос України. – 2001. – № 37.
6. Про колективні договори й угоди : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – № 36. – Ст. 361.
7. Про оплату праці : Закон України // Урядовий кур'єр. – 1995. – № 72–73.
8. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : Закон України // Голос України. – 2001. – № 161.
9. Про промислово-фінансові групи в Україні : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 23. – С. 88.
10. Про фінансовий лізинг : Закон України // Підприємництво, господарство і право. – 1998. – № 2.
11. Про ціни і ціноутворення : Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2013. – № 19–20. - Ст. 190.
12. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. - N 31. – Ст. 268. 12.2. Основна
13. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : навчально- методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / М. В. Афанасьєв, А. Б. Гончаров ; [за ред. М. В. Афанасьєва]. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 410 с.
14. Економіка підприємства : зб. практи. задач і конкретних ситуацій / за ред.

- С. Ф. Покропивного. – К. : КДЕУ, 2000. – 327 с.
15. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2003. – 608 с.
16. Економіка підприємства : підручник / І. О. Чаюн, Г. М. Богославець, Л. Л. Стасюк та ін. ; за заг. ред. проф. Н. М. Ушакової. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 569 с.
17. Економіка підприємства : підручник / за ред. А. В. Шегди. – К. : Знання, 2006. – 615 с.
18. Економіка підприємства: Підручник/ За ред. С. Ф. Покропивного. — К.: КНЕУ, — 1999. —354 с.
19. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. – Суми : Університетська книга, 2012. – 864 с.
20. Міщенко В. Я. Економіка виробничо-підприємницької діяльності / В. Я. Міщенко, П. А. Орлов, Е. Ф. Пеліхов. – К. : ІСТО, 1995. – 256 с.
21. Орлов П. А. Экономика предприятия : учебн. пособ. / П. А. Орлов, Т. П. Прохорова, Р. А. Коломиец и др. ; [под общ.ред. П. А. Орлова]. – Х. : РИО ХГЭУ, 2000. – 400 с. 48
22. Фінанси підприємства : підручник / кер авт. колект. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 3-є вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2000.
23. Фінанси підприємства : підручник / Л. О. Гуляєва, Н. А. Гринюк та ін. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 491 с.
24. Харів П. С. Економіка підприємства : збірник задач і тестів / П. С. Харів. – К. : Знання-Прес, 2001. – 301 с.
25. Шаповал В. Економіка підприємства. Уведення в спеціальність / В. Шаповал. – Дніпропетровськ : ДУЕП, 2002. – 286 с.
26. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз. Навчальний посібник. - Житомир: – Рута, – 2003. – 686 с.
27. Олесюк О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства. –К.: – КНЕУ, – 2002. – 192 с.

28. Примак Т.О. Економіка підприємства: Навчальний посібник. – К.: – Вікар, – 2002. – 176с.
29. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. -К.: ЦУЛ, 2002. – 460 с.
30. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. – Львів: Знання, – 2000. – 480 с.
31. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навчальний посібник. – К.: – КНЕУ, – 2003. – 554 с.
32. Фінанси підприємств: Підручник / За ред. Поддєрьогіна А.М. – К.: – КНЕУ, – 2000. – 320 с.
33. Финансовое положение предприятия (оценка, анализ, планирование): Научно-методическое издание / Под ред. А.В. Чуписа . – Сумы: Универсальная книга, – 2009. – 120 с.
34. Шандова Н.В. Створення ефективної системи управління витратами підприємства // Фінанси України. – 2003. – № 7. – С. 97 – 101.

Міністерство освіти і науки України
Одеська державна академія будівництва та архітектури

Кафедра економіки підприємства

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни:

«Економіка і фінанси підприємства»

за темою: «.....»

Розробив:

Студент групи _____

Керівник:

Георло Н.А.

До захисту _____

Результат захисту _____ « ____ » _____ 20__ р

Одеса – 20__

Таблиця 2.2

**Розрахунок балансу робочого часу середньооблікового працівника
підприємства «КАПІТАЛ»***

Назва показника	Результати	
	Поточний рік	Розрахунковий рік
1	2	3
Кількість календарних днів	768	768
Вихідні та святкові дні	210	575
Номінальний фонд робочого часу, днів	380	256
Невиходи на роботу, кількість днів	39	46
з них:		
- відпустики	25	28
- захворювання	15	8
- невиходи, що дозволяються законом	7	7
- з дозволу адміністрації	1	1
- прогули	2	1
- цілодобові простої	1	-
- страйки	1	-
Явочний робочий час, кількість днів	215	234
Середня тривалість робочого дня, годин	7,90	7,92
Внутрішньозмінні втрати робочого часу та простої, годин	0,41	0,35
Кількість робочих годин	7,40	7,50
Ефективний фонд часу за рік, годин	1827,5	16\572

*умовні дані

Рис. 5.2. Видова класифікація основних фондів [18, с. 346]

ПРИКЛАД
оформлення плану курсової роботи
«Аналіз прибутковості підприємства»

Вступ.....	2
Розділ 1. Теоретико-методичні основи формування прибутку підприємства і його використання.....	4
1.1. Поняття «Прибуток» та його основні функції.....	4
1.2. Види прибутку та методи їх визначення.....	15
1.3. Основні напрями використання прибутку підприємства.....	27
Розділ 2. Аналіз прибутковості підприємства на прикладі діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Будінвест».....	35
2.1. Характеристика підприємства.....	35
2.2. Аналіз джерел формування прибутку підприємства та основних видів прибутку.....	46
2.3. Оцінка динаміки прибутковості ТОВ «Будінвест».....	57
Висновки.....	63
Список використаної літератури.....	65
Додатки	67